

**Projev Dagmar Lieblvé,
předsedkyně Tereziánské iniciativy,
u příležitosti Dne památky obětí holocaustu
a předcházení zločinům proti lidskosti**

Senát, Hlavní sál, 27. ledna 2012

Vážené dámy, vážení pánové,

koncem minulého roku jsme si připomínali počátek deportací českých židů. První transporty odcházely z Prahy, ale brzy po Novém roce 1942 to byly kromě Prahy i transporty z dalších měst protektorátu: 18., 22. a 26. ledna z Plzně, 28. ledna z Brna, 22. a 26. února z Kladna, 18. března z Českých Budějovic a pak z dalších a dalších měst; možná, že si tam letos vzpomenou, že tehdy jejich židovští spoluobčané, muži, ženy i děti odcházeli a nikdy se nevrátili. Někde spojili vzpomínku na datum deportací s tím dnešním, 27. lednem. Je už všeobecně známo, že o tomto datu byl v roce 1945 osvobozen koncentrační a vyhlazovací tábor Osvětim a že je to den, který se z rozhodnutí valného shromáždění OSN od roku 2005 připomíná jako Mezinárodní den památky obětí holocaustu.

V tento den se již po několikáté koná pamětní shromáždění v tomto slavnostním sále, kam jsme zváni my, pamětníci, a kde vždy někdo z nás, bývalých vězňů, ve svém projevu připomíná osudy Židů a Romů. Protože co znamená Osvětim, Auschwitz, Birkenau či Březinka – ať už uijeme kterékoli z těchto jmen – jsme my poznali z vlastní zkušenosti. A tuto zkušenost si neseme v sobě po celý život všichni, kdo jsme tímto táborem prošli, ať máme na předloktí vytetované číslo či nikoli, ať jsme tam strávili dlouhé měsíce, několik týdnů či pár dní. Neseme ji v sobě, ačkoliv už od té doby uplynulo tolik let, bezmála tolik, kolik obnáší délka lidského života. Vždyť naše děti jsou nyní starší, než byli tenkrát naši rodiče a našim vnukům je mnohdy více let, než bylo tenkrát nám.

Každý z nás – jak nám říkají – pamětníků, má za sebou vlastní prožitky, vlastní osud. Společné máme to, že jsme se na jaře 1945 dočkali někde osvobození, v Bergen-Belsenu, Dachau, Mauthausenu, Terezíně či jinde, že jsme přežili a dožili se dnešních dnů. Jsme-li mezi sebou, nemusíme si o tom, co jsme prožili, vyprávět, všichni to dobře známe. Avšak o tom, co to byl holocaust, o tom, jak poznamenal naše životy, hovoříme s žáky a studenty ve školách v Česku i v cizině, s dospělými na besedách, na seminářích učitelů v Památníku Tereziánský, poskytujeme interview mediím a konzultace vysokoškolákům připravujícím bakalářské i jiné práce na téma holocaustu atp. Jsme si vědomi toho, že pro dnešní generaci, konečně nejen pro mladé lidi, ale už i pro dnešní šedesátníky, je 2. světová válka, Šoa, dávnou historií. Přesto, či právě proto považujeme za svou povinnost o tom mluvit. Věříme, že tím snad alespoň zčásti přispějeme k tomu, aby lidé pochopili, v čem je nebezpečí rasismu, antisemitismu a xenofobie.

Nebude však bohužel už asi dlouho trvat, čas ubíhá neúprosně, a pak už po nás opravdu zbudou jen napsané vzpomínky, natočená videa, historická pojednání. A v učebnicích dějepisu se možná bude psát i o osvobození Osvětimi, ale bude to o něčem z dávné minulosti, něco jako o zrušení otroctví, či dobytí Bastily.

V naší zemi je 27. leden významným dnem, Dnem památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti. Holocaust už je, a doufejme, že navždy zůstane minulostí. Avšak předcházet zločinům proti lidskosti zůstává aktuální i v současnosti a zůstane to asi nezbytné a bude to zapotřebí i v budoucnu. To už však není a nemůže být úkol jen pro nás, pamětníky, ale bude to úkolem a povinností i pro vás všechny ostatní.